

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

**Delegatura w Lublinie
20-012 Lublin, ul. Ochotnicza 10
Tel. (0-81) 532-35-31, 532-54-48,
743-77-30, Fax (0-81) 532-08-26
E-mail: lublin@uokik.gov.pl**

Lublin, dn. 3 lutego 2012 r.

RLU – 411-4/11/RD
za p.o.

Decyzja RLU NR 2/2012

Stosownie do art. 33 ust.6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) i § 4 ust.1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 107 poz. 887) po przeprowadzeniu wszczętego z urzędu postępowania administracyjnego przeciwko **Parafii Rzymskokatolickiej pod wezwaniem Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika w Choroszczu** w sprawie praktyk ograniczających konkurencję

działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

Na podstawie art. 10 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zm.) uznaje się za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt. 5 tej ustawy, praktykę polegającą na nadużywaniu przez Parafię Rzymskokatolicką p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika w Choroszczu pozycji dominującej na lokalnym rynku świadczenia usług cmentarnych na cmentarzu do niej należącym, wskutek zastrzeżenia na rzecz zarządcy tego cmentarza prawa wyłączności na kopanie grobów, co przeciwdziałała ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania i rozwoju konkurencji, poprzez uniemożliwienie przedsiębiorcom świadczącym usługi pogrzebowe wykonywania usługi kopania grobu na w/w cmentarzu,

i nakazuje zaniechanie jej stosowania.

Uzasadnienie

W dniu 22.03.2011 r. do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatura w Lublinie wpłynęło zawiadomienie przedsiębiorcy prowadzącego działalność gospodarczą na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej,

polegającą na świadczeniu usług pogrzebowych, o podejrzeniu stosowania praktyki ograniczającej konkurencję na rynku usług pogrzebowych w Choroszczy. Wg wyjaśnień złożonych przez tego przedsiębiorcę, rozpoczął on świadczenie usług pogrzebowych w Choroszczy w listopadzie 2007 r., do tego czasu świadczeniem usług pogrzebowych zajmowała się tylko firma państwa Żakowskich z Choroszczy. W miejscowości tej zlokalizowany jest jeden cmentarz grzebalny na którym odbywają się pochówki w obrządku katolickim i prawosławnym, a teren cmentarza jest wspólną własnością obu parafii tj. Rzymsko katolickiej, p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika, zwanej dalej Parafią, oraz Prawosławnej p.w. Opieki Matki Boskiej. Jak pisze skarżący początkowo obowiązki na cmentarzu należącym do Parafii rzymskokatolickiej zostały podzielone po równo pomiędzy firmą skarżącego a firmą państwa Żakowskich, gdzie obie firmy pogrzebowe wykonują w zgodzie usługi łącznie z kopaniem grobów dla swoich klientów.

Z czasem Parafia w Choroszczy zaczęła faworyzować firmę państwa Żakowskich. Państwo Żakowscy zostali wybrani przez przedstawicieli parafii i Radę Parafialną wyłącznymi zarządcami cmentarza i tylko oni mogli kopać groby. Od tego czasu zainteresowanie usługami świadczonymi przez firmę skarżącego drastycznie zmalało. Firma państwa Żakowskich znajduje się tuż obok cmentarza grzebalnego w Choroszczy, dlatego rodziny zmarłych, które muszą zapłacić za wykopanie grobu, decydują się ostatecznie na skorzystanie z reszty usług oferowanych przez ich firmę, ponieważ wiąże się to z mniejszymi formalnościami (klienci nie chcą korzystać z usług dwóch firm pogrzebowych). Oprócz tego firma państwa Żakowskich sama ustala cenę za wykopanie grobów, ceny te dość często zmieniały się przez co firma skarżącego nie mogła przedstawić swoim klientom dokładnych cen za wykonane usługi pogrzebowe

W związku z otrzymanym przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów Delegatura w Lublinie zawiadomieniem, przeprowadzone zostało postępowanie wyjaśniające RLU- 400-14/11/MW w sprawie ustalenia zasad dostępu do rynku świadczenia usług pogrzebowych na cmentarzu parafialnym przy Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika w Choroszczy, w tym wstępnego ustalenia, czy nastąpiło naruszenie przepisów ustawy uzasadniające wszczęcie postępowania antymonopolowego, w tym, czy sprawa ma charakter antymonopolowy.

Wynik tego postępowania potwierdził zasadność twierdzeń zawartych w zawiadomieniu przedsiębiorcy. Spowodowało to wszczęcie postępowania administracyjnego przeciwko Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika w Choroszczy zwanej dalej „Parafią”, w związku z zarzutem nadużywania pozycji dominującej na rynku świadczenia usług cmentarnych na cmentarzu do niej należącym, poprzez uniemożliwienie przedsiębiorcom, poza zarządcą cmentarza, dostępu do świadczenia usługi kopania grobów na tym cmentarzu, co stanowić może praktykę, polegającą na przeciwdziałaniu ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania lub rozwoju konkurencji na rynku usług pogrzebowych tj. praktykę art. 9 ust. 2 pkt. 5 w/w ustawy dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50 poz.331 ze zm.) zwanej dalej „ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów ”.

W odpowiedzi na wszczęcie postępowania administracyjnego Parafia nie zgodziła się z zasadnością przedstawionych jej zarzutów. W ocenie Parafii, Zarządca cmentarza parafialnego w Choroszczy nie posiada wyłączności na wykopywanie grobów. Regulamin oraz umowa o zarządzaniu cmentarzem określają zakres obowiązków zarządcy, jednak nie zostały zastrzeżone na jego rzecz na wyłączność. Zarządca zgodnie

z art. 3 ust. 12 umowy o zarządzanie cmentarzem, nie może ograniczyć dostępu do świadczonych usług pogrzebowych innym podmiotom wykonującym takie usługi. W praktyce usługi pogrzebowe w tym czynności związane z wykopaniem grobu wykonują także inne podmioty, jak również rodziny lub osoby bliskie zmarłego, o ile wyraziły takie życzenia. Parafia podała także adresy 5 firm z Białegostoku, które w latach 2008 – 2010 dokonywały pochówków na cmentarzu parafialnym w Choroszczy.

Pismami z dnia 27.10.2010r. Prezes UOKIK poinformował stronę o zaliczeniu w poczet materiału dowodowego informacji uzyskanych w postępowaniu wyjaśniającym oraz o zakończeniu zbierania materiału dowodowego i możliwości zapoznania się z nim w siedzibie Delegatury UOKIK w Lublinie, z którego to prawa strona nie skorzystała.

Organ antymonopolowy ustalił co następuje

Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika w Choroszczy, przeciwko której jest prowadzone niniejsze postępowanie jest właścicielem nieruchomości, położonej w Choroszczy, na której znajduje się cmentarz rzymskokatolicki.

W miejscowości tej zlokalizowany jest jeden cmentarz grzebalny na którym odbywają się pochówki w obrządku katolickim i prawosławnym, a teren cmentarza jest własnością obu parafii tj. rzymskokatolickiej, p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika oraz prawosławnej p.w. Opieki Matki Boskiej(każda z parafii jest właścicielem swojej części cmentarza).

Dowód: pismo UM w Choroszczy z dn.08.06.2011 r. – karta 30

Obydwa cmentarze rzymsko-katolicki i prawosławny przylegają do siebie, są rozgraniczone wspólną alejką. Na cmentarzu rzymskokatolickim należącym do Parafii p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika w 2009 wykonano 90 pochówków z czego 52 w grobach już istniejących, 23 w nowych grobach, 15 pochówków z innych parafii.

W 2010 r. – wykonano 92 pochówki z czego 42 w grobach już istniejących, 26 w nowych grobach, 24 pochówków z innych parafii.

Natomiast na cmentarzu prawosławnym należącym do Parafii p.w. Opieki Matki Boskiej w 2009r. wykonano 8 pochówków, a w 2010 r. wykonano 3 pochówki.

Dowód: pismo strony z dnia 19.06.2011 r. – karty 41 i 42.

W dniu 11.12.2006 została zawarta umowa pomiędzy Parafią p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika w Choroszczy a Andrzejem Żakowskim – prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą: Kompleksowe Usługi Pogrzebowe J.A. Żakowscy-Andrzej Żakowski (przedsiębiorca został w 2004 r., wykreślony z ewidencji prowadzenia działalności gospodarczej, w której figurował od 2001r.) i przedsiębiorcą Janem Zachowiczem prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą: Jan Zachowicz Usługi Pogrzebowe, wg której Parafia powierza firmom pogrzebowym reprezentowanym przez w/w, następujące obowiązki dotyczące porządku na cmentarzu parafialnym:

1. firmy pogrzebowe wykonują w zgodzie usługi łącznie z kopaniem grobów dla swoich klientów (wyjątek – rodziny same decydują się na kopanie grobu),
2. dbają o rzetelne wykonywanie usług (niedopuszczalna nietrzeźwość pracowników),
3. zbierają opłatę od firm kamieniarskich na potrzeby kościoła itd.

Dowód: Umowa z dn. 11.12.2006 zawarta pomiędzy Parafią a oboma firmami – karta 73

W/w umowa obowiązywała do czasu podpisania w 2009r. nowej umowy pomiędzy Parafią p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika w Choroszczy a Andrzejem Żakowskim.

Tym samym zarządcą cmentarza rzymskokatolickiego p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika w Choroszczy od 1.11.2009 r. jest osoba fizyczna - Andrzej Żakowski.

Rodzina Zarządcy – córka jest przedsiębiorcą, świadczącym na podstawie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej, usługi pogrzebowe. Wg danych Urzędu Miasta w Choroszczy Dorota Żakowska jako przedsiębiorca pod nazwą Dorota Żakowska Usługi Pogrzebowe i Handel „Żakowscy” rozpoczęła działalność od dnia 20.06.2007 r. Obecna nazwa przedsiębiorcy to Dorota Konecko Usługi Pogrzebowe i Handel „Żakowscy”.

Funkcję Zarządcy cmentarza Andrzej Żakowski pełni na podstawie Umowy o zarządzanie cmentarzem zawartej w Choroszczy w dniu 1.11.2009 r. z Parafią Rzymskokatolicką p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika reprezentowaną przez Proboszcza i Radę Parafialną. Oprócz umowy o zarządzanie cmentarzem, w której strony zawarły prawa i obowiązki dotyczące zarządu funkcjonuje również Regulamin cmentarza Parafialnego w Choroszczy ustanowiony przez Parafię..

Dowód : pismo strony z dn. 18.04.2011 r. – karty 14-20.

Na mocy Umowy o zarządzanie cmentarzem zawartej pomiędzy Parafią Rzymskokatolicką p.w. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika w Choroszczy a Andrzejem Żakowskim, Parafia przeniosła na Andrzeja Żakowskiego niektóre obowiązki związane z administrowaniem cmentarzem oraz określiła jego uprawnienia w tym zakresie (art. 2 tej umowy) tj. :

- a) wyznaczenie miejsca pochówku na cmentarzu grzebalnym w porozumieniu z Proboszczem,
- b) wykonywanie grobu o parametrach wynikających z przepisów prawa (wykonanie grobu, przygotowanie go i zabezpieczenie do uroczystości pogrzebowej),**
- c) udział w pogrzebach w stroju schludnym,
- d) utrzymanie porządku na cmentarzu w tym dbanie o składowanie śmieci na cmentarzu w miejscu do tego wyznaczonym oraz wykonywanie oprysków i wycinka krzaków latem oraz odśnieżanie i posypywanie alejek zimą,
- e) przyjmowanie opłat za wjazd na cmentarz,
- f) wydawanie i kontrolowanie pozwoleń na wjazd na teren cmentarza,
- g) dopilnowanie porządku podczas budowy pomników i nadzór nad bezpiecznym i zgodnym z przepisami ich wykonaniem,
- h) otwieranie i zamykanie bram cmentarnych w zakresie określonym w regulaminie lub Proboszcz Parafii,
- i) prowadzenie bieżącej dokumentacji,
- j) wykonywanie wszystkich innych czynności poleconych przez Proboszcza.

W umowie o zarządzanie cmentarzem zawarty został ponadto zapis (art. 2. ust 2 b) o treści: „**W zakresie zarządu cmentarzem grzebalnym leżą następujące prace: (b) wykonywanie grobu o parametrach wynikających z przepisów prawa (wykonanie grobu, przygotowanie go i zabezpieczenie do uroczystości pogrzebowej)**”.

Również w Regulaminie Cmentarza Parafialnego w Choroszczy znajduje się zapis (rozdział 3 ust. 1) że: „Miejsce grzebania, rodzaj grobu uzgadnia się z Zarządcą Cmentarza w porozumieniu z Proboszczem Parafii. **Zarządca Cmentarza dokonuje wykopu grobu i pobiera za tę pracę opłatę**”.

Jak wynika z powyższych zapisów usługa w postaci wykopania grobu zarezerwowana jest tylko dla Zarządcy cmentarza. Umowa zawarta pomiędzy Parafią z Zarządcą cmentarza dopuszcza udział innych przedsiębiorców (art. 3 ust. 12 umowy) tylko w zakresie usług pogrzebowych które w w/w Regulaminie określone są jako – przewóz zwłok z miejsca zgonu do miejsca przechowywania, przewóz zwłok w kraju i na trasach międzynarodowych, przechowywanie zwłok, przygotowanie zwłok do pogrzebu, transport zwłok do miejsca grzebania, obsługę uroczystości pogrzebowej, załatwianie spraw związanych z pochówkiem, sprzedaż trumien, tablic, kwiatów, klepsydr i innych akcesoriów.

Z tytułu powierzonych obowiązków zarządca cmentarza nie pobiera żadnego wynagrodzenia od Parafii, natomiast stosownie do umowy o zarząd ma możliwość pobierania opłat za wjazd na teren cmentarza oraz za wykopanie grobów według cen przez siebie ustalonych.

W przypadku usługi kopania grobów, jak wykazało prowadzone w tej sprawie postępowanie zarządca nie korzysta bezpośrednio z tego uprawnienia (sam nie wykonuje usługi kopania grobu), lecz wskazuje do wykonania tej usługi jako jedyną firmę pogrzebową swojej córki - Dorota Konecko Usługi Pogrzebowe i Handel „Żakowscy”. Ustalenie to wynika z dowodów zebranych w niniejszym postępowaniu antymonopolowym tj. oświadczeń przedsiębiorców prowadzących usługi pogrzebowe, którzy informowani byli o tym, fakcie w Parafii.

Na terenie Choroszczy aktualnie zarejestrowanych jest dwóch przedsiębiorców świadczących usługi pogrzebowe, są to: Dorota Konecko Usługi Pogrzebowe i Handel „Żakowscy” oraz Usługi Pogrzebowe Wiesława Zachowicz prowadząca działalność od 01.03.2011 r., która rozpoczęła wykonywanie działalności po zaprzestaniu działalności gospodarczej przez jej męża Jana Zachowicza (przedsiębiorca ten rozpoczął świadczenie usług pogrzebowych w Choroszczy w listopadzie 2006 r. i prowadził tą działalność do 2011r.).

Przedsiębiorca oświadczył, że na mszy niedzielnej (wrzesień 2009r.) Proboszcz ogłaszał, że jedynym grabarzem w Choroszczy jest Pan Żakowski i ma wyłączność na tym cmentarzu w zakresie usług kopania grobów.

Zawiadamiający ponadto wskazał, że świadczył usługi pogrzebowe na cmentarzach parafialnych poza Choroszczą tj. w Białymstoku, Wasilkowie, Złotorzy, Radulach, Fastach, Krypnie i innych - na żadnym z tych cmentarzy nie miał utrudnień z wykonaniem kompleksowej usługi pogrzebowej, w tym z wykopaniem grobu.

Z kolei inny przedsiębiorca- Centrum Pogrzebowe J. Komarnicki z Białegostoku wskazał, że w 2010r. w trakcie załatwiania spraw związanych z pochówkiem został poinformowany przez księdza dyżurnego Parafii, że usługę kopania grabów na cmentarzu parafialnym w Choroszczy może wykonać wyłącznie zakład pogrzebowy Pani Doroty Żakowskiej.

Wykonanie usług pogrzebowych na terenie cmentarza Parafii przez firmy pogrzebowe działające na rynku usług pogrzebowych w latach 2009-2011r.

Tabela 1. Dorota Konecko Usługi Pogrzebowe i Handel „Żakowscy”.

Rok	Ilość kompleksowych	Ilość	Inne czynności	Razem
-----	---------------------	-------	----------------	-------

	pogrzebów w tym wykopanie grobu	wykopanych i zasypanych grobów	pogrzebowe	
2009	X	X	X	X
2010	X	X	X	X
2011	X	X	-	x

X – tajemnica przedsiębiorcy

Dowód: Pismo p. D. Konecko z dn. 31.08.2011 r. – karta 82.

Tabela 2. Jan Zachowicz Usługi Pogrzebowe i Wiesława Zachowicz Usługi Pogrzebowe.

Rok	Ilość kompleksowych pogrzebów w tym wykopanie grobu	Ilość wykopanych i zasypanych grobów	Inne czynności pogrzebowe	Razem
2009	X	X	X	X
2010	X	X	X	X
2011	X	X	X	X

X – tajemnica przedsiębiorcy

Dowód: pismo p. Wiesławy Zachowicz z dn. 7.10.2011 r. – karta 87.

Parafia podała także adresy 5 firm z Białegostoku, które w latach 2009 – 2011 dokonywały pochówków na cmentarzu parafialnym w Choroszczy. Jak wynika z danych zebranych od firm:

1. Centrum Pogrzebowe J. Komarnicki z Białegostoku,
2. „Matowicki i Syn S.J. z Wasilkowa,
3. Centrum Pogrzebowe A. Szmurło z Białegostoku,
4. Dom Pogrzebowy M.S. Wierzbiccy z Białegostoku
5. Dom Pogrzebowy W. Sokół z Białegostoku

w/w firmy świadczyły usługi pogrzebowe na cmentarzu rzymskokatolickim w Choroszczy choć w ograniczonym zakresie i tak:

Tabela 3 Wykonanie łącznie usług pogrzebowych przez wskazane wyżej firmy

Rok	Ilość kompleksowych pogrzebów wykonanych przez w/w przedsiębiorców w tym wykopanie grobu	Ilość wykopanych i zasypanych grobów	Inne czynności pogrzebowe	Razem
2009	X	X	X	X
2010	X	X	X	X
2011	X	X	X	X

X – tajemnica przedsiębiorcy

W związku z powyższym Prezes ustalił, że o ile wnoszący skargę oraz inni w/w przedsiębiorcy w 2009 r. wykonywali kompleksowe usługi pogrzebowe, **w tym usługi kopania grobu na cmentarzu należącym do Parafii**, to w 2010 r. i 2011 r. ilość zrealizowanych przez nich kompleksowych pochówków z kopaniem grobu wyniosła 0. Natomiast firma Doroty Konecko wykonywała od 2009 r. i nadal wykonuje kompleksowe usługi pogrzebowe obejmujące kopanie grobu oraz same usługi pogrzebowe polegające na kopaniu i zasypaniu grobu.

Przedsiębiorca ten nie wykonuje natomiast od 2010r. innych usług pogrzebowych (zapewnienie transportu, trumny, tabliczki, krzyża), które świadczył w warunkach konkurencji z innymi firmami pogrzebowymi w 2009r., kiedy nie miał wyłączności na usługi kopania grobów.

Przychód Parafii za 2010 r. wyniósł: tajemnica przedsiębiorcy zł. (słownie: zł).

Organ antymonopolowy zważył co następuje:

I.1. Interes publicznoprawny

Warunkiem wstępnym postawienia przedsiębiorcy zarzutu naruszenia ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest wykazanie naruszenia interesu publicznego w sprawie. Zgodnie z art. 1 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, organ antymonopolowy podejmuje działania w przypadku podejrzenia naruszenia przez przedsiębiorców interesu publicznego. Wobec powyższego, warunkiem niezbędnym do oceny działania danego przedsiębiorcy w świetle ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest wykazanie, iż jego działania naruszyły interes publicznoprawny. W ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów brak jest definicji ustawowej, co należy rozumieć poprzez interes publicznoprawny. Dlatego też kryterium dokonywania oceny czy w danej sprawie został naruszony interes publicznoprawny jest nieostre. Jednakże na tle dotychczasowego orzecznictwa antymonopolowego, wykształconego co prawda w czasie obowiązywania poprzedniej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ale zachowującego swoją aktualność również obecnie, utrwalił się pogląd, iż naruszenie interesu publicznoprawnego ma miejsce wówczas, gdy działaniami będącymi przedmiotem postępowania, zagrożony jest interes ogólnospołeczny, co może mieć miejsce m.in. wówczas, gdy skutkiem określonych sprzecznych z przepisami ustawy działań, dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku (*E. Modzelewska-Wachal. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz. Wyd. Twigger. Warszawa 2002r.*). Przykładowo należy wskazać na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24.07.2002r. sygn. akt I CKN 496/01¹, w którym to wyroku Sąd uznał, iż ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów ma służyć ochronie interesu ogólnospołecznego (publicznego), polegającego na zapewnieniu właściwych warunków funkcjonowania rynku gospodarczego, tj. prowadzenia przez przedsiębiorców działalności w warunkach konkurencji oraz możliwości swobodnego podejmowania decyzji co do warunków prowadzenia tej działalności. Rynek taki może funkcjonować prawidłowo tylko jeśli są zapewnione

---

¹ Dz.Urz.UOKIK 2004/1/283

warunki powstania i rozwoju konkurencji. Jedynie w warunkach niezakłóconej konkurencji przedsiębiorcy i konsumenci mają gwarancję realizacji konstytucyjnej wolności gospodarczej i ochrony swoich praw. Istotą bowiem konkurencji jest współzawodnictwo przedsiębiorców w celu uzyskania przewagi na rynku, pozwalającej na osiągnięcie maksymalnych korzyści ekonomicznych ze sprzedaży towarów i usług oraz maksymalne zaspokojenie potrzeb konsumentów przy jak najniższej cenie. Decyduje o tym wolne i nieskrępowane działanie mechanizmów rynkowych, w tym zapewnienie możliwości swobodnego podejmowania decyzji. Natomiast wszelkie formy uzgodnionych działań przedsiębiorców, których celem lub skutkiem jest ograniczenie wolności działalności gospodarczej uczestników rynków, jest naruszeniem reguł konkurencji i stanowi naruszenie przepisów ustawy.

Tym samym, ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów chroni konkurencję jako zjawisko o charakterze instytucjonalnym. Za zagrożenie lub naruszenie konkurencji w tym rozumieniu, należy uznać więc takie działania, które dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku gospodarczego, a więc, gdy dotyczą konkurencji rozumianej nie jako sytuację pojedynczego przedsiębiorcy lub konsumenta, lecz jako zjawisko charakteryzujące funkcjonowanie gospodarki. W takich przypadkach ingerencja organu antymonopolowego jest uzasadniona. Należy ponadto wskazać, iż przy ocenie czy doszło w danej sprawie do naruszenia interesu publicznoprawnego, nie należy poprzestać na zbadaniu ewentualnych negatywnych, bezpośrednich skutków działań kontrahentów danego przedsiębiorcy. Niezbędne jest spojrzenie szersze, uwzględniające także to, w jaki sposób działania przedsiębiorcy odbijają się lub mogą się odbić na interesach konsumentów, co może skutkować naruszeniem interesu publicznoprawnego.

W okolicznościach niniejszej sprawy oznacza to, iż warunkiem niezbędnym do oceny czy działania Parafii, polegające na ograniczaniu innym przedsiębiorcom możliwości wykonywania na terenie cmentarza należącego do Parafii usługi kopania grobów będącej elementem świadczonych przez nich kompleksowych usług pogrzebowych, naruszyły przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest wykazanie, że działania tego przedsiębiorcy naruszyły interes publicznoprawny konkurentów i (lub) konsumentów.

W ocenie organu antymonopolowego Parafia, wskutek zastrzeżenia na rzecz zarządcy cmentarza, wyłączności na wykonywanie usługi kopania grobów przeciwdziałała ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania i rozwoju konkurencji na rynku usług pogrzebowych w Choroszczy. Wyłączność na kopanie grobów dla zarządcy, a w praktyce powierzenie tej usługi do wykonania jedynie firmie córki zarządcy tego cmentarza, uniemożliwiło przedsiębiorcom działającym na rynku usług pogrzebowych w Choroszczy i wszystkim tego typu potencjalnym przedsiębiorcom, wykonywanie usługi kopania grobów, która stanowi element usług pogrzebowych. Tak ustalona i wykonywana praktyka skutkowała również, w ocenie Prezesa UOKIK, utrudnieniem przedsiębiorcom pogrzebowym pozyskiwania zleceń usługi pochówku na tym cmentarzu, zatem skutki działań Parafii wpływają bezpośrednio na pozycję innych przedsiębiorców świadczących usługi na rynku usług pogrzebowych.

Ponadto taki stan faktyczny, o którym mowa wyżej pozbawił osoby zlecające wykonanie usługi kopania grobu, możliwości wyboru przedsiębiorcy wykonującego te usługi a więc wyboru oferty korzystniejszej. Zakwestionowane działania Parafii skutkowały również ograniczeniem konkurencji w zakresie świadczenia usługi wykonania pochówku, zatem również w tym zakresie prawo wyboru przez

konsumenta oferty korzystniejszej zostało ograniczone. Zatem skutkami działań Parafii pośrednio zostali dotknięci również konsumenci.

Takie zachowanie Parafii zaburzyło funkcjonowanie rynku usług pogrzebowych na tym cmentarzu, który winien być w pełni konkurencyjny oraz dostępny dla każdego przedsiębiorcy chcącego wykonywać tego rodzaju usługi. Skoro więc Parafia swoimi działaniami naruszyła bezpośrednio interes nieograniczonej liczby przedsiębiorców świadczących usługi pogrzebowe, w tym usługi wykopania grobu oraz pośrednio interes konsumentów uznać należy, że tym samym doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego.

I. 2. Status przedsiębiorcy.

Zarzut naruszenia art. 9 ust. 2 pkt. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów postawić można wyłącznie przedsiębiorcy

Zatem, elementem niezbędnym do twierdzenia, iż Parafia naruszyła przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest wykazanie, iż jest ona przedsiębiorcą w rozumieniu ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 4 pkt. 1a ustawy, przez przedsiębiorcę rozumie się m.in. także osobę prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Dla zdefiniowania pojęcia usług o charakterze użyteczności publicznej jedynie posiłkowo mogą służyć tezy zawarte w uchwale Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 marca 1997r. W 8/96. Zgodnie z wykładnią zawartą w w/w uchwale Trybunału usługi o charakterze użyteczności publicznej obejmują zaspokajanie potrzeb zbiorowych społeczeństwa, a niewątpliwie do takich potrzeb zaliczyć należy realizację prawa do pochowania zwłok.

Parafia będąca stroną niniejszego postępowania, jak każda erygowana parafia, posiada zgodnie z kanonem 515 § 3 Kodeksu Prawa Kanonicznego osobowość prawną. Do Parafii tej należy cmentarz, na którym są dokonywane pochówki osób wyrażających taką wolę. Posiadając tytuł prawny do cmentarza, Parafia decyduje o tym, którzy przedsiębiorcy świadczący usługi cmentarne i pogrzebowe i w jakim zakresie, mogą na jej terenie wykonywać tego rodzaju usługi. Parafia musi być, co najmniej uznana za podmiot organizujący usługi o charakterze użyteczności publicznej, mając możliwość podejmowania działań, które wpływają na zachowania przedsiębiorców i na stan konkurencji na rynku. Tym samym Parafia jako właściciel cmentarza, świadcząc i organizując dla nieokreślonego bliżej kręgu osób usługi o charakterze publicznym, jest przedsiębiorcą na rynku usług cmentarnych, w rozumieniu art. 4 pkt 1a ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, do których zalicza się zarząd cmentarzem będącym jej własnością. Stąd też do Parafii tej znajdują w pełni zastosowanie przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Należy wskazać, iż Konkordat między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską podpisany dnia 28.07.1993r. (Dz.U. z 1998r. Nr 51, poz. 318), w art. 5 zapewnia Kościołowi Katolickiemu swobodę w zarządzaniu oraz administrowaniu jego sprawami na podstawie prawa kanonicznego. Jednakże zgodnie z kanonem 1290 Kodeksu Prawa Kanonicznego, „To co prawo państwowe na danym terytorium postanawia odnośnie do umów, zarówno w ogólności, jak i w szczególności oraz, do zobowiązań, ma być zachowane również mocą prawa kanonicznego w odniesieniu do rzeczy podlegających

władzy rządzenia Kościoła, z tymi samymi skutkami chyba, że są przeciwne prawu Bożemu lub co innego zastrzega prawo kanoniczne”.

Ponadto zgodnie z art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 17.05.1989r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 29, poz. 154 ze zmian.), w sprawach odnoszących się do Kościoła, nie uregulowanych niniejszą ustawą, stosuje się powszechnie obowiązujące przepisy prawa, o ile nie są sprzeczne z wynikającymi z niej zasadami. Wymóg taki spełnia ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Jedynym ograniczeniem w stosowaniu prawa państwowego jest treść kanonu 22 Kodeksu Prawa Kanonicznego, zgodnie z którym ustawy państwowe do których odsyła prawo kościelne, należy przestrzegać o ile nie są przeciwne prawu Bożemu i o ile prawo kanoniczne czego innego nie zastrzega. Konsekwencją powyższych uregulowań jest konieczność zastosowania się przez kościelne osoby prawne m.in. do ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, z wyłączeniem spraw związanych z kultem religijnym.

Stanowisko takie wielokrotnie zostało zaakceptowane przez orzecznictwo w sprawach ochrony konkurencji. Sąd Okręgowy w Warszawie, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w wielu wyrokach stwierdził, że do cmentarzy wyznaniowych, w zakresie zarządzania tymi cmentarzami, mają także zastosowanie wszystkie bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa, w tym przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (np. wyrok SOKIK z dnia 4 stycznia 2008r. sygn. akt. XVII Ama 72/07, wyrok SOKIK z dnia 12 stycznia 2006r. sygn. akt. XVII Ama 105/04, Sądu Apelacyjnego w Warszawie sygn. akt. VI Aca 535/06

I. 3. Rynek właściwy w sprawie.

Warunkiem niezbędnym do udowodnienia naruszenia art. 9 ust. 2 pkt. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest wykazanie, iż Parafia posiada pozycję dominującą na rynku właściwym w sprawie. Należy w tym miejscu wspomnieć, iż w świetle przepisów ww. ustawy, nie jest zakazane jej posiadanie lecz nadużywanie, poprzez działania o jakich mowa w art. 9.

Za rynek właściwy zgodnie z art. 4 pkt. 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, uznaje się *„rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu, panują zbliżone warunki konkurencji”*

Stąd też do wyznaczenia rynku właściwego niezbędne jest jego zdefiniowanie pod względem geograficznym i produktowym.

Czynności związane z chowaniem zmarłych można podzielić na usługi pogrzebowe i cmentarne. Oba te rynki pomimo tego, iż są ze sobą funkcjonalnie powiązane to jednakże stanowią odrębne rynki produktowe. Zarówno rynek usług cmentarnych jak i pogrzebowych nie są prawnie zdefiniowane. Jednakże zgodnie z utrwalonym już orzecznictwem Prezesa UOKIK oraz Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (np. wyroki z dnia 28 września 2000r. sygn. akt XVII Ama 76/99, z dnia 14 lipca 1999r. sygn. akt XVII Ama 28/99, z dnia 5 marca 2003r. sygn. akt XVII Ama 49/02), rynek usług cmentarnych obejmuje wszelkie czynności związane z utrzymaniem cmentarza, jego administrowaniem oraz jego funkcjonowaniem tj. takie usługi jak określenie miejsca pochówku, parametrów technicznych grobu i zasad wykonywania prac oraz utrzymaniem czystości i porządku na cmentarzu.

Tym samym wszelkie czynności związane z zarządzaniem cmentarzem, określeniem zasad prowadzenia na tym cmentarzu działalności gospodarczej przez innych przedsiębiorców, utrzymaniem infrastruktury cmentarza oraz utrzymaniem na nim porządku w zakresie np. wyznaczania miejsca pochówku czy też pobierania opłaty za miejsce, należą do zakresu usług cmentarnych. Nawet jeżeli część tych czynności właściciel cmentarza powierza jego zarządcy, tak jak w okolicznościach sprawy, to zarządca cmentarza wykonuje te czynności w imieniu i na rzecz Parafii. Stąd też Parafia jest zatem również obecna na rynku usług cmentarnych.

Natomiast rynek usług pogrzebowych obejmuje takie czynności jak: sprzedaż trumien i akcesoriów pogrzebowych, przygotowanie zwłok do pogrzebu, wykopanie grobu, transport zwłok i asysta pogrzebowa, utrzymanie grobu oraz ekshumacja. Na potrzeby niniejszego postępowania usługi transportu zwłok i asysty pogrzebowej określone zostały jako usługa pochówku.

Pod względem geograficznym rynek usług cmentarnych oraz pogrzebowych są rynkami o zasięgu lokalnym, wyłania się jednakże kwestia sprecyzowania zasięgu terytorialnego rynku geograficznego dla usług cmentarnych oraz pogrzebowych.

O ile zdaniem Prezesa UOKiK, rynkiem geograficznym dla rynku usług pogrzebowych jest zwykle rynek danej miejscowości czy też gminy, gdyż zlecniodawcy do wykonania tego rodzaju usługi poszukują zazwyczaj wykonawców z najbliższej okolicy, to zdefiniowanie granic rynku geograficznego dla rynku usług cmentarnych jest bardziej złożone.

Kwestią przesądającą o zdefiniowaniu granic rynku geograficznego dla rynku usług cmentarnych jest kwestia substytucyjności po stronie popytu. Chodzi mianowicie o rozstrzygnięcie, czy z punktu widzenia statystycznego zlecniodawcy poszczególne cmentarze w danej miejscowości są względem siebie substytucyjne a ich zarządcy pomiędzy sobą konkurują. Jednakże w ocenie organu antymonopolowego, z doświadczenia życiowego wynika, iż o wyborze miejsca pochówku w niewielkim stopniu decydują względy konkurencji pomiędzy poszczególnymi administratorami. Wybór cmentarza jest w zasadniczej mierze determinowany szczególnymi względami takimi jak wola osoby zmarłej, wyznaniowym charakterem cmentarza czy też istnieniem grobów osób bliskich. Powyższe względy przesądają o tym, iż nawet poszczególne cmentarze w danej miejscowości są względem siebie tylko w niewielkim stopniu substytucyjne. Zatem rynkiem geograficznym dla rynku usług cmentarnych jest obszar danego cmentarza, co znalazło również potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów np. wyrok z dnia 14 lipca 1999r. sygn. akt XVII Ama 28/99 czy też wyrok z dnia 4 stycznia 2008r. sygn. akt XVII Ama 72/07.

Stąd też rynkiem geograficznym dla rynku świadczenia usług cmentarnych jest obszar danego cmentarza.

Zatem, rynkiem właściwym w sprawie jest lokalny rynek usług cmentarnych wykonywanych na cmentarzu Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana Męczennika w Choroszczy.

W związku z powiązaniem funkcji właściciela cmentarza z wykonywaniem usług związanych z jego administracją tj. usług cmentarnych, Parafia nie spotyka się na rynku z konkurencją, zatem rynek usług cmentarnych nie ma charakteru konkurencyjnego.

Natomiast rynek usług pogrzebowych od strony podażowej jest rynkiem ogólnie dostępnym, gdyż nie istnieją bariery natury administracyjnej lub ekonomicznej utrudniające dostęp przedsiębiorcom do świadczenia tego rodzaju usług. Rynek ten, ze swojej istoty, ma więc charakter konkurencyjny, jakkolwiek jak wspomniano wyżej, konkurencja na tym rynku ogranicza się zwykle do danej miejscowości czy też gminy,

gdyż zleceniodawcy do wykonania tego rodzaju usług poszukują zazwyczaj wykonawców z najbliższej okolicy.

Obydwa w/w rynki tj. rynek właściwy (rynek usług cmentarnych) oraz rynek usług pogrzebowych są ze sobą powiązane funkcjonalnie tzn., że jeden bez drugiego nie może egzystować. Z uwagi na powyższe, działania na rynku usług cmentarnych wywierają wpływ na lokalny rynek usług pogrzebowych.

I. 4 .Pozycja dominująca.

Przez pozycję dominującą należy rozumieć zgodnie z art. 4 pkt. 10: „pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji, na rynku właściwym poprzez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów oraz konsumentów. Domniemywa się, iż przedsiębiorca posiada pozycję dominującą, jeżeli jego udział w rynku właściwym przekracza 40%.”

Parafia, będąca właścicielem cmentarza w Choroszczy nie spotyka się z konkurencją na rynku usług cmentarnych, co oznacza, iż posiada na tym rynku pozycję dominującą, w rozumieniu art. 4 pkt. 10 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Taka pozycja rynkowa pozwala na rozpatrywanie działań Parafii pod kątem naruszenia art. 9 ust. 2 pkt. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów .

I. 5. Zarzut naruszenia art. 9 ust.1 i 2 pkt.5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Parafii został postawiony zarzut naruszenia art. 9 ust.1 i 2 pkt. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów tj. nadużywania pozycji dominującej na rynku świadczenia usług cmentarnych na cmentarzu do niej należącym, poprzez uniemożliwienie przedsiębiorcom, poza jedną firmą wskazywaną przez zarządcę, jako jedyną do wykonywania tego typu usług na zarządzanym przez niego cmentarzu, dostępu do świadczenia usługi kopania grobów na tym cmentarzu, co stanowić może praktykę, polegającą na przeciwdziałaniu ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania lub rozwoju konkurencji .

Stan faktyczny będący podstawą postawienia Parafii w/w zarzutu wynika z treści:

1. Umowy o zarządzanie cmentarzem łączącej Parafię i zarządcę cmentarza,
2. treści Regulaminu cmentarza oraz
3. faktycznych działań Parafii w postaci informowania przez księży w czasie mszy i podczas wizyt w kancelarii Parafii przedsiębiorców pogrzebowych o zastrzeżeniu wykonywania usług kopania grobów na rzecz zarządcy tego cmentarza, a w praktyce dla firmy jego córki.

Pozostaje zatem wykazać, że zakwestionowane działania Parafii, o których mowa wyżej stanowią nadużywanie pozycji dominującej, poprzez przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania bądź rozwoju konkurencji na rynku usług pogrzebowych.

Obowiązek przestrzegania przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów ciąży na przedsiębiorcach działających na rynku, a stosowanie tych przepisów ma zapewnić prawidłowe funkcjonowanie wszystkich rynków. Zadanie to jest

w szczególności ważne w przypadku rynku, na którym uczestnikiem jest tylko jeden przedsiębiorca, w więc, którego silna pozycja rynkowa pozwala na dowolne oddziaływanie na strukturę rynku i warunki jego funkcjonowania. W takim przypadku ograniczenie dostępu do rynku lub też utrudnienie rozwoju konkurencji, może wywoływać negatywne skutki zarówno na rynku, na którym przedsiębiorca ten posiada pozycję dominującą jak i na rynkach z nim powiązanych, na które może on wpływać ze względu na silną pozycję, jaką posiada na rynku zdominowanym. Dzieje się tak, gdy sfera aktywności przedsiębiorców chcących działać na rynku w warunkach konkurencji powiązana jest bezpośrednio lub pośrednio z rynkami, na których dominującą pozycję posiada inny przedsiębiorca. Wtedy też przedsiębiorca posiadający pozycję dominującą na jednym rynku może dyktować warunki na innym powiązanim z nim rynku, tak jak np. w przypadku rynku usług cmentarnych i pogrzebowych, które są ze sobą funkcjonalnie powiązane. Stąd też w przypadku gdy przedsiębiorca posiadający pozycję dominującą na rynku, w sposób nieuzasadniony ogranicza lub też utrudnia dostęp do tego rynku lub też rynku z nim powiązanego, musi się liczyć z tym, iż takie działanie będzie uznane przez organ antymonopolowy za praktykę ograniczającą konkurencją na podstawie art. 9 ust. 2 pkt. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stanowisko takie zgodnie jest z dominującym poglądem w orzecznictwie w sprawach antymonopolowych, które jasno wskazuje, że: „...ustawa antymonopolowa kategorycznie nie wskazuje, iż skutek nadużycia pozycji dominującej musi nastąpić na tym właśnie rynku. Wprost przeciwnie, zgodnie z art. 9 w/w ustawy zabronione jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku, gdy skutkiem tego jest przeciwdziałanie ukształtowaniu się bądź rozwojowi konkurencji co do zasady. W panujących realiach rynkowo – gospodarczych ograniczenie nadużywania pozycji dominującej tylko do rynku, na którym posiada taką pozycję, byłoby nieuzasadnione w szczególności z uwagi na interes publiczny”². Podobnie wypowiedział się Sąd Antymonopolowy w wyroku z dnia 22 października 1993r. sygn. akt. XVII Amr 9/95 stwierdzając :” Skutek praktyki nie musi wystąpić na rynku, na którym przedsiębiorca ma pozycję dominującą – może wystąpić także na rynku, na której przedsiębiorca takiej pozycji nie posiada” .

Podobnie kwestie te rozstrzyga doktryna i orzecznictwo wspólnotowe dotyczące stosowania art. 82 TWE (obecnie, w związku ze zmianami wprowadzonymi Traktatem Lizbońskim art. 82 TWE została zastąpiony art. 102 TFUE (Traktat o Funkcjonowaniu UE)), na którym to przepisie wzorowany jest art. 9 ust.1 i 2 ustawy o ochronie (...), „Stosowanie art. 82 TWE zakłada istnienie związku między pozycją dominującą a działaniem uznawanym za nadużycie. Brak takiego związku jest dopuszczalny jedynie wyjątkowo, w przypadku rynków wprawdzie podzielonych , ale jednak powiązanych. Przedsiębiorstwo utrzymujące pozycję dominującą na jednym rynku może być zatem ukarane za nadużywanie tej pozycji na innym rynku. Taka sytuacja zachodzi wówczas, gdy siła rynkowa, którą dysponuje przedsiębiorstwo na jednym rynku, pozwala na manifestowanie tej siły na innym, powiązanim rynku. Tylko szczególne okoliczności mogą uzasadnić stosowanie art.82 TWE do działania ustalonego na rynku powiązanim , nie dotkniętym sytuacją dominacji i wywołującego skutki na tym właśnie rynku („Konkurencja” - praca zbiorowa pod red. Z. Brodeckiego. Wydawnictwo Prawnicze Lexis Nexis Warszawa 2004 str. 246).

Na mocy art. 9 ust. 2 pkt. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest zarówno ograniczanie dostępu do rynku jak też, stwarzanie innym przedsiębiorcom warunków funkcjonowania na nim na warunkach mniej korzystnych, niż w warunkach niezakłóconej konkurencji.

² Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 lipca 2008r. sygn. akt. VI ACa 1463/07 (niepu.)

W okolicznościach rozpatrywanej sprawy, jak wskazano w opisie stanu faktycznego, Parafia zarządzając cmentarzem do niej należącym, a więc podejmując działania w ramach świadczonych usług cmentarnych, przyznała prawo kopania grobów – należące do zakresu usług pogrzebowych, zarządcy tego cmentarza, który wykonywanie tej usługi zlecał firmie swojej córki. Fakt ten Parafia z czasem zaakceptowała informując przedsiębiorców pogrzebowych i mieszkańców Choroszczy o jednym wykonawcy tej usługi tj. firmie Doroty Konecko.

W ocenie organu antymonopolowego, Parafia poprzez takie zachowanie, możliwe wyłącznie z racji posiadania pozycji dominującej na rynku właściwym, nadużyła posiadaną pozycję na rynku usług cmentarnych, gdyż ograniczyła w ten sposób konkurencję na rynku usług pogrzebowych, poprzez uniemożliwienie innym przedsiębiorcom świadczenia na terenie jej cmentarza usług kopania grobu.

Zatem, skutek nadużycia pozycji dominującej na rynku usług cmentarnych ze strony Parafii uwidocznił się w postaci ograniczenia konkurencji na rynku usług pogrzebowych, co stanowi praktykę, polegającą na przeciwdziałaniu ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania i rozwoju konkurencji na rynku tj. naruszenie art. 9 ust.2 pkt. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Istnienie związku pomiędzy zastrzeżonym na rzecz zarządcy cmentarza prawem wyłączności na kopanie grobów, a faktem nie wykonania usługi kopania grobów przez żadnego innego przedsiębiorcę, poza zarządcą cmentarza (ten zlecał wykonanie tej czynności firmie p. Doroty Konecko) wynika z dowodów bezpośrednich takich jak: Umowa o zarządzaniem cmentarza oraz Regulamin cmentarza, oświadczenia przedsiębiorców świadczących usługi pogrzebowe na terenie Choroszczy.

Ilustracją faktu ograniczenia konkurencji w zakresie wykonywania usługi kopania grobu są Tabele 1, 2 i 3 z części ustaleń faktycznych, z których wynika, że o ile w 2009 r. wnoszący skargę oraz inni przedsiębiorcy wykonywali kompleksowe na cmentarzu należącym do Parafii pochówki, w tym z usługą kopania grobu, o tyle po podpisaniu w dniu 1.11.2009 r. umowy pomiędzy Parafią a Andrzejem Żakowskim w latach 2010 – 2011, żaden przedsiębiorca poza firmą p. Doroty Konecko Usługi Pogrzebowe i Handel „Żakowscy” nie wykopał grobu na cmentarzu należącym do Parafii, ani jako element usługi pogrzebowej kompleksowej, ani jako oddzielną usługę pogrzebową.

Ocena tak ustalonego stanu faktycznego prowadzi do wniosku, że zakwestionowane działanie Parafii skutkowało bezpośrednio niedopuszczeniem innych przedsiębiorców, oprócz firmy p. Doroty Konecko, (zainteresowanych wykonaniem usługi kopania grobów) do wykonania usługi kopania grobów, co stanowi naruszenie art. 9 ust.2 pkt. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Potwierdzeniem tego jest pismo skarżącego, w którym stwierdza on, że: *we wrześniu 2009 r. Proboszcz parafii ogłosił publicznie (na mszach podczas ogłoszeń), że poszukuje grabarza bowiem p. A. Żakowski złożył rezygnację. Zgłosiło się 6 – 7 chętnych w tym skarżący. Proboszcz i Rada parafialna wybrali ponownie p. A. Żakowskiego, z którym następnie została podpisana umowa. Następnie Proboszcz Parafii na ogłoszeniach czytanych po mszach świętych ogłaszał, że jedynym grabarzem na cmentarzu rzymskokatolickim w Choroszczy jest Pan A. Żakowski.*

Dowód: Pismo W. Zachowicz – karta 114.

Potwierdza ten fakt także pismo Centrum Pogrzebowego – Jacek Komarnicki z Białegostoku, który pisze, że jego firma w latach 2010 i 2011 nie zwracała się do Parafii z wnioskiem o wydanie zgody na usługi kopania grobów, ponieważ wcześniej *podczas*

załatwiania spraw związanych z pochówkiem na cmentarzu rzymskokatolickim w Choroszczy zostali poinformowani przez księdza dyżurnego Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Jana Chrzciciela i Św. Szczepana, że usługę kopania grobów na cmentarzu rzymskokatolickim w Choroszczy może wykonać wyłącznie zakład pogrzebowy z Choroszcz, zakład córki zarządcy.

Dowód: Pismo od Centrum Pogrzebowe – Jacek Komarnicki z Białegostoku – karta 119

W ocenie Prezesa nie ulega bowiem wątpliwości, że zarówno przedsiębiorcy pogrzebowi powinni mieć swobodny dostęp do świadczenia usługi pochówku obejmującego usługi kopania grobów, jak i rodziny osób zmarłych powinny mieć swobodę w wyborze firmy, której zleca wykonanie pochówku. Tymczasem z okoliczności sprawy wynika, że rodzina zmarłego - stojąca w obliczu konieczności wyboru przedsiębiorcy pogrzebowego, przymuszona przez zarządcę cmentarza uprawnionego do kopania grobów do wyboru wskazanej przez niego firmy p. Doroty Konecko zlecała tej firmie wykopanie grobu i w większości przypadków decydowała o zleceniu tej samej firmie kompleksowej usługi wykonania pochówku.

Tym samym oferta konkurentów tej firmy była mniej atrakcyjna, uboższa, nie stanowiła kompleksowej usługi pogrzebowej, aniżeli oferta firmy Danuty Konecko.

W ocenie Prezesa UOKIK, podjęcie przez rodziny osób zmarłych decyzji o zleceniu firmie p. Doroty Konecko usługi wykonania pochówku nie jest całkowicie swobodne, bowiem wpływ na nią ma fakt konieczności zatrudnienia przez rodzinę osoby zmarłej wskazanej przez zarządcę cmentarza, działającego z upoważnienia Parafii, jednej tylko firmy do wykonania usługi kopania grobu.

Możliwości takiej nie mają inne firmy świadczące usługi pogrzebowe, konkurenci firmy Danuty Konecko.

Zatem zakwestionowane działanie Parafii zaburza w sposób sprzeczny z ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów działanie mechanizmów rynkowych w zakresie świadczenia usługi pochówku na cmentarzu należącym do tej Parafii.

W związku z tym, sytuacja każdego przedsiębiorcy (oprócz firmy p. Doroty Konecko), który w takich warunkach zamierza świadczyć usługi pogrzebowe na rynku w Choroszczy jest znacznie utrudniona lub wręcz niemożliwa. W tej sytuacji rynek świadczenia usług pogrzebowych faktycznie zdominowany jest przez jedną firmę powiązaną z zarządcą cmentarza.

Wskutek nadużycia pozycji ze strony Parafii doszło zatem do ograniczenia; wyłączenia konkurencji na rynku usług pogrzebowych, poprzez przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania i rozwoju konkurencji na tym rynku na terenie cmentarza należącego do Parafii

Wg Prezesa UOKIK, ocena takiego stanu faktycznego pod kątem spełnienia przesłanek z art. 9 ust. 2 pkt. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nie budzi wątpliwości. Skutki rynkowe zakwestionowanych działań Parafii na rynku usług cmentarnych przemawiają za tym, że działania Parafii ocenić należy jako nadużywanie pozycji dominującej, poprzez przeciwdziałanie ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania lub rozwoju konkurencji na rynku usług pogrzebowych w zakresie wykonywania usługi kopania grobów.

W ocenie Prezesa UOKIK odpowiedzialnym za taki stan rzecz jest Parafia, bowiem to ona jako właściciel cmentarza ponosi odpowiedzialność za zasady jego funkcjonowania, w tym również za zaburzenie konkurencji na rynku usług pogrzebowych poprzez zastrzeżenia na rzecz zarządcy tego cmentarza prawa wyłączności na kopanie grobów, co

przeciwdziała ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania i rozwoju konkurencji, poprzez uniemożliwienie przedsiębiorcom świadczącym usługi pogrzebowe wykonywania usługi kopania grobu na w/w cmentarzu.

Dlatego też, to działania Parafii zostały zakwalifikowane jako nadużywanie pozycji dominującej. W ocenie Prezesa UOKiK, wyłączność na kopanie grobów, jakkolwiek zastrzeżona na rzecz zarządcy, leżała przede wszystkim w interesie Parafii, gdyż w tym wykreowanym przez Parafię stosunku cywilnoprawnym, nie ponosi ona żadnych kosztów usług świadczonych przez administratora na jej rzecz. Skoro bowiem zarządca cmentarza, w związku z zakresem powierzonych mu obowiązków, które świadczył, nie otrzymywał od Parafii żadnego wynagrodzenia, a miał prawo do pobierania opłat za usługi cmentarne i pogrzebowe- „wyłączność na kopanie grobów” od przedsiębiorców świadczących usługi pogrzebowe, miała być dla niego formą rekompensaty pełniącą funkcję wynagrodzenia za usługi zarządu. Co prawda w praktyce zarządca usługi pogrzebowej polegającej na kopaniu grobów nie świadczył, gdyż nie prowadził działalności gospodarczej, ale umożliwiał świadczenie jej firmie powiązanej rodzinie tj. firmie jego córki. Nie zmienia to faktu, że korzyści finansowe uzyskiwane przez firmę córki były dla zarządcy rekompensatą kosztów ponoszonych tytułem zarządu tym cmentarzem.

Prezes UOKiK nie znajduje żadnego racjonalnego usprawiedliwienia dla takiego działania Parafii. Nie kwestionując faktu, iż właściciel cmentarza jakim jest Parafia ma prawo do pobierania opłat za usługi cmentarne wykonywane na terenie cmentarza takie jak np.: wyznaczenie miejsca pochówku, pobierania opłaty za to miejsce, nadzorowania porządku po wykonanych usługach kopania grobu. Koszty tych usług w ocenie Prezesa UOKiK powinny być pokryte z opłat cmentarnych pobieranych od wszystkich przedsiębiorców świadczących na nim usługi pogrzebowe, w tym usługi kopania grobów. Parafia nie może jednak rekompensować sobie kosztów zarządu cmentarzem w ramach opłat pobieranych za usługę pogrzebową zastrzeżoną bezprawnie dla zarządcy cmentarza, a wykonywaną faktycznie przez jedną wskazaną przez niego firmę.

Biorąc powyższe okoliczności pod uwagę, Prezes UOKiK uznał, iż Parafia nadużyła pozycji dominującej poprzez to, że przeciwdziałała ukształtowaniu się warunków niezbędnych do powstania i rozwoju konkurencji na rynku usług pogrzebowych oraz nakazał zaniechanie stosowania praktyki. z art. 9 ust. 2 pkt 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Stąd też organ antymonopolowy stwierdził jak w sentencji niniejszej decyzji.

Ze względu na fakt, że Parafia nie uznała w postępowaniu antymonopolowym stawianych jej zarzutów twierdząc, że zastrzeżenie wyłączności kopania grobów na rzecz zarządcy cmentarza nie istnieje, Prezes UOKiK uznał za zasadne oceniając zebrany w sprawie materiał dowodowy nakazać zaniechanie stosowanej praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 9 ust.1 i 2 pkt. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zważywszy na wielkość przychodu osiągniętego przez Przedsiębiorcę w 2010 r., Prezes UOKiK odstąpił w niniejszym postępowaniu od wymierzenia kary pieniężnej.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kpc – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Lublinie .

Otrzymuje:

**Parafia Rzymskokatolicka
p.w. Św. Jana Chrzciciela i
i Św. Szczepana Męczennika
w Choroszczy
ul. Mickiewicza 2
16-070 Choroszcz**

Z upoważnienia Prezesa UOKiK
Dyrektor Delegatury UOKiK w Lublinie
Ewa Wiszniowska